

Dnes (článek vyšel 12.8.2010, poznámka editora) je tomu 96 let, kdy byl svět šokován prvními výbuchy první světové války – globálního krveprolití, znamenajícího neuvěřitelné tragédie 20. století. Proč se to stalo? Jaká nelidská moc chladně tlačila svět v horkém létě 1914 do katastrofy? Oriental Review uveřejňuje exkluzivní překlad odhalující studie ruského historika Nikolaje Starikova, který je autorem řady knih o ruské a mezinárodní historii a současné geopolitice. Text níže je výňatek z jeho první knihy „Kdo dorazil ruské impérium?“, vydané v Rusku v r. 2006.

Pokud by se Princip nepokusil zabít rakouského arcivévodu Ferdinanda, obhájci války na celém světě by si našli jiný důvod. –
velkovévoda Aleksander Michajlovič Romanov

Takto se staré anglické soukromé vládě opětovně podařilo přinést do Evropy masakr... -- Alfred von Tirpitz, německý veloadmirál

Sir Edward Grey

Později byli politici různých zemí dotazováni, jak bylo možné, že nejkrvavější válka v lidské historii přišla z ničeho nic. Většina z nich bezradně rozhodla rukama, někteří z katastrofy vinili nepřátele své země, ale jeden člověk, který byl ve středobodu evropské politické scény, zůstal skromně zticha. K diskusi se nepřipojil, ani nenapsal memoáry. Tímto mužem byl lord Edward Grey, vikomt s Falladonu. Tento významný gentleman působil jako ministr zahraničí Velké Británie v letech 1906-1916. Válku nevymyslel, ale obudné plány byly realizovány jako přímý důsledek jeho snah. Díky snaze sira Greye byly miliony dospělých a dětí odeslány do hrobu, stovky tisíc vzkvétajících měst a vesnic byly zničeny a Ruské impérium bylo vymazáno z politické mapy světa.

Ale vraťme se k onomu žhavému červenci 1914. Vyšetřování zahájené Rakousko-uherskou říší dalo jednoznačnou odpověď na věčnou otázku „kdo za to může“. Arcivévodovi vrazi nejen dostali zbraně a výcvik v Srbsku, ale byli také dopraveni na bosenské území krátce před útokem. Byla to dlouho očekávaná příležitost, kterou Rakušané potřebovali k útoku na svého nenáviděného nepřítele v Bělehradě. Srbští extremisté hodili rukavici a zabili následovníka trůnu. Jejich činy jasně ohrozily samotné základy multietnické habsburské říše.

Ale, než se rozhodly potrestat Bělehrad, potřebovaly Německo a Rakousko čas na vyřešení jedné záležitosti: pochopit, jak by na situaci reagovalo Rusko. Dříve již třikrát, v letech 1908, 1912 a 1913, Vídeň nerealizovala své přání rozdrtit Srbsko, třikrát Rusko odmítlo myšlenku bránit slovanskou vládu. Nyní, kdy byl zavražděn budoucí vladař, Němci věřili, že Nikolaj II nemůže zabránit potrestání vrahů. Německý veloadmirál Alfred von Tirpitz napsal ve svých vzpomínkách, že císař Wilhelm „považoval intervenci Ruska ve prospěch Srbska za nepravděpodobnou, protože car, podle jeho názoru, královrahy nepodpoří ...“

Ve svém oprávněném hněvu německý císař nevěnoval pozornost nenápadným, avšak

důležitým důkazům, že se blíží velká válka. Německý námořní atašé v Japonsku napsal do Berlína ještě před atentátem, 10 června 1914: „To, co na mne dělá dojem, je důvěra, s jakou zde všichni očekávají válku s Německem v blízké budoucnosti... jemné, avšak jasně citelné „něco“, co visí ve vzduchu, jako sympatie k vězni čekajícímu na popravu.“ Wilhelm II zatím neučinil své katastrofické rozhodnutí jít do války, a jeho říše již byla považována za odcházející duši na cestě ke svému stvořiteli. Což vede k pozastavení se nad tím, proč japonští politici a diplomaté mocností Trojspolku si byli tak jistí, že začne vojenský konflikt.

Odpověď je jednoduchá – pro nadcházející destrukci existoval scénář. Režiséři znali skutečný účel války, a mnozí další byli obeznámeni s jednotlivými podrobnostmi. Scénář pro válku skutečně existoval; nikdo ho neviděl na papíře, s tabulkami a odstavci, ale mnohé důkazy dosvědčují, že byl skutečný. Černov, šéf ruské Socialistické strany – Revoluční strany – o tom napsal ve svých vzpomínkách. Psal o přednášce Josefa Pilsudského, polského socialisty a budoucího vůdce nezávislého polského státu, v Paříži na počátku roku 1914.

„Pilsudski sebevědomě předpověděl, že Balkán zažehne v blízké budoucnosti rakousko-ruskou válku,“ napsal Černov a dále citoval polského socialistu, který dokonale tušil, co spustí první světovou válku! Pilsudski jistě a přesně řekl, jaká mocnost se postaví za koho a kdo další bude do ozbrojeného konfliktu zatažen. Ale to není to nejdůležitější!

„...Pilsudski pak položil přímou otázku: jak válka dopadne a kdo bude triumfovat? Jeho odpověď zní následovně: Rusko bude poraženo Rakouskem a Německem, které pak podlehne Angličanům a Francouzům (či Angličanům, Američanům a Francouzům).“

Předvídavost budoucího polského diktátora byla mimořádná! Nikolaj II, Wilhelm II a Franz Joseph ani netušili, že se chystá válka. Arcivévoda Franz Ferdinand si klidně hrál se svými dětmi v Belvedéru, Gavrilo Princip byl univerzitním studentem, Mladá Bosna ještě ani neuvažovala o zabití následovníka rakouského trůnu a generální štáby budoucích nepřátel neměly žádné plány na nadcházející válku. Josef Pilsudski nejen, že měl důvěrné znalosti o válečném scénáři, věděl dokonce, jak to skončí!

Scénář pro spuštění první světové války byl neskutečně organizačně komplikovaný, ale velmi prostý ve své podstatě. Za podpory Německa vznáší Rakousko-Uhersko nároky na Srbsko. Bělehrad vzdoruje, podporován zárukami Ruska. Zároveň Rakušané a Němci, považující sílu za optimální řešení srbského problému, museli být přesvědčeni, že Petrohrad nezasáhne na straně Srbů a omezí svoji reakci na diplomatické odsouzení. Pouze tato verze by zapálila doutnák války. Pokud by Rakousko a Německo věděly, že akce proti Bělehradu způsobí střet s Ruskem, nemusely by tuto čáru překročit, neboť by věděly, že by to znamenalo válku s Francií, a nakonec s Anglií, v důsledku francouzsko-ruské aliance.

Zjevnost tohoto potenciálního řetězce událostí byla hlavní zárukou, že k ozbrojenému konfliktu nedojde. První světové válce bylo možné snadno zabránit. Stačilo, aby Británie řekla Německu, že v případě války v Evropě nezůstane neutrální a postaví se na stranu svých spojenců z Trojspolku. Přesně takto Británie zabránila francouzsko-německé válce o několik let dříve, během marocké krize. Právě takováto akce byla potřeba, pokud chtěli londýnští gentlemani zachovat mír. Ale již v Maroku to bylo na efekt, návnada, jak zatáhnout Rusko do sítě Entente. Nyní to bylo zcela jiné: byly provedeny přípravy na zničení Ruska a Německa prostřednictvím nejstrašlivějšího představitelného vojenského konfliktu. Británie

Císař Vilém II, Německo

potřebovala válku, ale musela se vydávat za ochránce míru, aby ji zažehla.

Právě tehdy dorazil na politickou scénu lord Edward Grey, v celé své kráse. Ctihodný lord zastával ve vládě Jejicho veličenstva úřad, na kterém závisel onoho horkého léta 1914 osud celého lidstva. Stejně jako každý diplomat i šéf britského ministerstva zahraničí měl dar dlouze mluvit, aniž by něco řekl. Tento dar později skvěle předvedl ve svých pamětech. Než aby dal jasnou odpověď a zaujal jasný postoj, byla slova sira Grey onoho kritického léta plná narážek a opominutí. Nebyla to náhoda.

Po zavraždění Franze Ferdinanda 29. června 1914 šéf britské diplomacie veřejně nabídl své hluboké kondolence Vídni před parlamentem a pak zmlkl. 6. července, poté co se císař poradil s Rakušany, německý velvyslanec v Londýně, princ Lichnowsky, zašel za Greyem, aby osondoval přístup Británie k vývoji situace. Britové demonstrovali svoji lásku k míru, jako by to chtěli zdůraznit. Mimo diplomatické dvojsmysly zde byly další hmatatelné symboly náklonnosti Británie k Němcům. Primárním kořenem britsko-německého soupeření bylo námořnictvo – podněcované velkým loďařským programem Říše. Londýn považoval rozrůstající se německou flotilu za nezasřené nepřítelství, ale náhle svůj postoj změnil! Admirál Tirpitz to popsal takto: „...Vztahy mezi těmito dvěma zeměmi vypadaly tak dobře, že poprvé po mnoha letech dorazila britská námořní flotila do Německa do Kielu na týdenní slavnosti. Flotila odplula po atentátu v Sarajevu.“

A tak německý velvyslanec začal své rozhovory s Greyem tím. Lichnowsky sdělil hluboké uspokojení císaře Wilhelma návštěvou britské flotily v německém přístavu a pak jemně začal sondovat britský postoj k nadcházejícím mezinárodním komplikacím. Za tímto účelem řekl, že Rakušané podniknou akci proti Srbsku. Pak upřímně vysvětlil německý postoj: Berlín nemůže odmítnout pomoc svému spojenci, ale to by mohlo znamenat možné komplikace s Petrohradem. Němci si byli dobře vědomi, že mimo etnických sympatií byly tyto dvě monarchie spojeny také rodinnými vazbami: matka dědice srbského trůnu byla také sestrou velkovévody Nikolaje Nikolajeviče Romanova, budoucího šéfa ruské armády v budoucí válce. Sám ruský monarcha byl strýcem srbského prince Alexandra. Jen o pár měsíců dříve Nikolaj II osobně slíbil Srbsku „úplnou vojenskou pomoc“ a dokonce „jakoukoliv podporu bude potřebovat“.

A tak, když vypustil „pokusný balónek“, položil německý velvyslanec klíčovou otázku, kvůli které přišel. Němci věděli, že nějaká jednání mezi Anglií a Ruskem o námořní úmluvě probíhají a že taková dohoda by mohla povzbudit Rusko postavit se Rakousku. Striktní prohlášení londýnských diplomatů by znamenalo, že Němci by museli okamžitě začít hledat z krize cestu ven. Pokud by Rusko mělo podporu Británie, konflikt s ním by byl pro Německo nepřijatelný. Byla to vynikající příležitost ukázat německému velvyslanci britský nadutý zvednutý pysk, ale místo toho sir Grey řekl, že Británie „nemůže tolerovat zničení Francie“. Diplomaté vždy mluví zvláštním jazykem, než vždy srozumitelným běžným smrtelníkům, ale diplomaté si vzájemně dokonale rozumí. V mnoha ohledech spočívá jejich práce v interpretaci vzájemných náznaků a schopnosti mluvit, aniž by něco řekli. Přeloženo do „lidského“ jazyka, britský výraz „nemůže tolerovat zničení Francie“ znamená následující:

Petrohrad vedl jistá jednání s Londýnem;

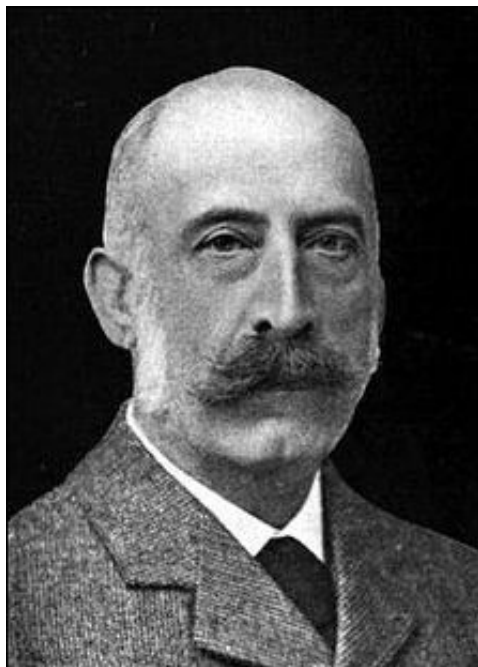
Británie nedává Rusku žádné bezpečnostní záruky;

V případě vojenského konfliktu mezi Německem a Ruskem zůstanou Britové mimo konflikt;

Jedinou věcí, která Brity znepokojuje – a proti které se rozhodně postaví – je vojenská porážka Francie.

Tolik informací můžete vložit do krátké věty. Tudíž aniž by se chytil na německou vějičku, sir Grey naznačuje Němcům, že zničení Ruska Velkou Británií netrápí.

Síla těch, kdo chtěli vyvolat válku, spočívala ve způsobu, jakým si zahrávali se stranami po obou stranách plotu, s oběma týmy. Byl to britský vynález – čelíce válce byli přátelé Němců a „spojenci“ Rusů. Když se revoluce začala šířit Ruskem, stejní gentlemani poplácávali po zádech Nikolaje II a zároveň dávali peníze na jeho svržení. Pak poslali blahopřejný telegram Kerenskému a slíbili podporu generálu Kornilovi, aby ho svrhl. Pak se k moci dostali bolševici a „spojenci“ s nimi a s jejich nepřáteli nadále rokovali. Při vypuknutí ruské občanské války pomáhali Britové jak Bílým, tak na ně dávali bedlivě pozor, aby zajistili, že nakonec nezvítězí. To není nějaký druh mimozemské britské zákeřnosti a prolhanosti, napomáhá to jejich zájmům a jejich plánům. Hraním jak černými, tak bílými na jedné šachovnici lze vždy dát mat straně, která již není potřeba.

Vévoda Alexander Benckendorff

To vše přišlo později, ale aby byl plán „aliance“ zničit Rusko realizován, sir Grey srdečně hostil ruského velvyslance Benckendorfa po jeho setkání s německým velvyslancem. A tam zpíval jinou. 8. července šéf britského ministerstva zahraničí popsal vážnost situace, které Rusko čelí. Nepochyboval, že Rakousko zaútočí, a dokonce vyjádřil názor, že Rusko by mělo Srbsko bránit. Navíc velmi zdůrazňoval nepřátelství Německa vůči Rusku. Poukázal na to, že podle jeho znalostí se směr německých vojenských operací v případě konfliktu brzy přesune ze západu na východ. Edward Grey předvedl vynikající představení – když mluvil s německým velvyslancem, byl optimistou, s ruským byl sklíčeným pesimistou. Když se Benckendorf pokusil vykreslit situaci v lepším světle, Grey silně namítal a řekl, že „se mu nelíbí informace, které obdržel z Vídně“. „Situace je velmi vážná.“

Když zasel sémě pochybností v ruské vládě, 9. července britský ministr zahraničí sir Grey se opět setkal s německým velvyslancem Lichnowským. Pouhé tři dny předtím mu Grey naznačil, že Británie nebude do záležitostí na pevnině zasahovat, pokud nebude hrozit "zničení Francie". Aby si byli jistí, že postoj britské vlády pochopili, pokusili se Němci opětovně ověřit přesnost svého „dekódování“ náznaků ministra zahraničí. Stejně jako dříve mohl postoj Anglie zastavit pád evropského kontinentu do propasti. Co by respektovaný šéf britské diplomacie řekl? Pravděpodobně něco o důležitosti zachování míru a potřebě řešit konflikty mírovými prostředky, že?

Ne. Zaprvé, Grey mluvil zdlouhavě o mírumilovné náladě v Rusku. Obezřetný německý velvyslanec, v souladu se svými pokyny, se zeptal, jestli by Británie souhlasila s tím, že by působila jako zklidňující síla v případě rakousko-srbského konfliktu. Lord Lichowskyho ujistil, že „učiní vše, co je možné, aby zabránil válce mezi velkými mocnostmi“.

„Řekl jsem,“ napsal Grey ve svých pamětech, „že pokud rakouské akce proti Srbsku budou prováděny v rámci jistých omezení, bude, samozřejmě, relativně snadné přesvědčit Petrohrad, aby to toleroval.“ Zároveň velvyslanec zpravil Berlín, že „ze sira Greye vyzařoval optimismus“. Grey mluvil tak nadšeně a vášnivě, že to byla slova, která chtěla Němci slyšet. Toto velvyslanec napsal ve svém telegramu do Berlína:

„(Sir Grey) ujistil, že k tomu, co řekl 6., nemá co dodat a může jen zopakovat, že na jednu stranu byly uzavřeny dohody mezi Velkou Británií, Francií a Ruskem – ale na druhou stranu Velká Británie nevstoupila do žádných tajných závazných dohod týkajících se války v Evropě.“

Dále Grey řekl, „že Anglie chce mít ruce zcela volné“. Přeloženo z diplomatického jazyka to

znamená neutralitu Anglie v případě války!

Ale mohl sir Grey říct, že se v případě války Anglie netýkají žádné závazné dohody? Netvořili Rusko, Anglie a Francie alianci Entente?

Je zajímavé, že sir Grey řekl pravdu. Historici o tomto pokusu vyhnout se této podivné záležitosti nikdy nepsali. Faktem je, že:

Až do začátku první světové války nebyla aliance Entente ošetřena žádnou smlouvou!

Ve skutečnosti šlo o tři zcela oddělené dokumenty. První, mezi Anglií a Francií, blok Entente inicioval. Popravdě byl o Newfoundlandu, Západní Africe, Siamu a Egyptu! Není tam ani slovo o vojenských závazcích v případě války. Druhý, úmluva mezi Ruskem a Británií z r. 1907, rozdělovala sféry vlivu v Persii, Afghánistánu a Tibetu – nic mimo to, ani slovo o vojenských závazcích! Třetí dohoda, na které byla aliance Entente založena, byla mezi Francií a Ruskem a byla podepsána Alexandrem III. To byl jediný reálný dokument! Podle něj byli Francouzi nebo Rusové vázáni okamžitě vyhlásit válku jakékoliv mocnosti, která by napadla buď Rusko, nebo Francii. Ale tyto závazky vůči sobě navzájem se týkaly jen... Paříže a Petrohradu.

Skutečná alianční smlouva byla podepsána zeměmi Entente teprve až po začátku první světové války. Jaký je v tom rozdíl? Velký! Absence normální smlouvy umožnila Britům slibovat neutralitu, aby vyprovokovali Německo k válce, a zároveň slibovat pomoc Rusku. Pokud by aliance Entente byla vytvořena oficiálně, Němci by se chovali zcela jinak, protože nejistota ohledně postoje Londýna byla háčkem, na který se němečtí diplomaté chytli.

Francouzský velvyslanec v Rusku Maurice Paleologue svému britskému kolegovi siru Georgi Buchananovi tolik: „Trvám na klíčové roli, kterou Británie může hrát, aby zmírnila válkychtivost Německa, odvolávám se na názor zpřed čtyřmi dny, kdy imperátor Nikolaj řekl: „Německo by se nikdy neodvážilo zaútočit na sjednocené Rusko, Francii a Anglii, pokud by zcela nezešílelo.“

Samozřejmě, že by Německo nezaútočilo na tři super velmoci. To je důvod, proč Anglie přesvědčovala Němce, že nebudou stát proti třem mocnostem! Díky čemuž se Němci a Rakušané neobávali být neústupnými.

Tím začala dlouho očekávaná válka...

A Němci to zbaštili. Ledová nedůvěra tradičně nepřátelské politiky Británie byla rozehrána oslnivým šarmem sira Greye. Admirál Tirpitz poznamenal: „9. července lidé na ministerstvu zahraničí zastávali střízlivý názor, že pokud, na rozdíl od očekávání, nebude možné mír v Evropě udržet, bude Anglie stále stát na straně našich nepřátel od počátku vojenských akcí. Nicméně mírový postoj zaujatý britským ministerstvem zahraničí v posledních týdnech stále více a více oklamával lidi v blízkém kruhu kancléře. Evidentně dokonce i generální štáb začal brát v úvahu mírové záměry Anglie.“

Anglie usiluje o mír! Stačilo říct jen dvě slova a Němci by pochopili, že osud jejich země visí na vlásku. Ale nadřízení sira Greye ho pověřili úkolem a ten ho provedl mistrovsky, poslal miliony lidí, kteří zatím seděli nic netuše a opalovali se na červencovém slunci, do hrobu. Jako všude jinde ve světě měla Británie neoficiální diplomacii, která běžela mimo oficiálních kanálů. Ale tentokrát, když byly sázky tak vysoké, vše utichlo. „Zároveň se Anglie zdržela dokonce i toho, aby nás varovala z očí do očí,“ bědoval Alfred von Tirpitz.

Místo toho „nezávislý“ britský tisk začal uveřejňovat články, které by jinak byly označeny za provokace, ale samozřejmě, že byly považovány za normální. Standard a Daily Chronicle výslovně uvedly viníky ze smrti rakouského dědice: „Není pochyb, že celá konspirace byla připravena v Srbsku, a část – ne celá – zodpovědnosti leží na Rusku“, „Vražda je klíčovým nástrojem Ruska při odstraňování všech svých nepohodlných nepřátel na Balkáně“. Fascinující je, jak ruští revolucionáři přilávali olej do ohně. Lev Davidovič Trocký, ve své knize „Evropa ve válce“, uvedl: „Vražda... byla bezpochyby zosnována srbskou vládou. Na druhou stranu Rusko bylo do příprav této vraždy zapojeno také, nepřímo.“

Alfred von Tirpitz

Ujištěn o „mírumilovných způsobech“ Británie odcestoval německý císař na svoji každoroční okružní plavbu po norských fjordech. Rakušané, souhlasící s jeho směrem akcí, začali připravovat text ultimáta Srbsku. Díky snaze lorda Greye byl Rakousku a Německu předložen velmi růžový obrázek: v případě rakouské invaze do Srbska Rusko do konfliktu zřejmě nezasáhne, a pokud ano, tak Anglie ho nepodpoří. Francouzská intervence je pravděpodobná, ale v této situaci nebyl takový scénář tak špatný – Paříž již toužebně čekala na příležitost vzít si zpět Alsasko a Lotrinsko, a proto již byla skutečným nepřítelem Německa.

Transparentní náznaky sira Greye vyvolaly válku více, než kulky Gavrilo Principa.

Akce dosáhla svého vrcholu. 20. června francouzský prezident Raymond Pointcaré dorazil do Ruska – „Válka“. Aby se Nikolaj II neobával pomoci svým slovanským bratrům, byl ujištěn, že v případě války s Německem Francie splní své závazky spojenece. Zároveň tyto dvě strany probraly své vojenské plány. Rusko, v souladu se svými závazky, mělo zmobilizovat své síly do plné pohotovosti do 15 dnů, pro postup na Německo. Útok na Rakousko-Uhersko byl naplánován na 19. den mobilizace. Zatímco ruský panovník a francouzský prezident jednali, události vypadaly zamrzle, ale po odjezdu Pointcarého začaly běžet jako splašený kůň. Rusku zbýval týden života v míru.

23. července se „spojenecký“ prezident vrátil domů a druhý den Grey úspěšně sabotoval poslední příležitost k mírovému řešení konfliktu. Z pověření cara ruský ministr zahraničí Sergej Sazonov navrhl, aby Rusko, Anglie a Francie společně zatlačily na Vídeň a donutily

Rakousko-Uhersko k politickému řešení svých nároků vůči Srbsku. Grey jeho návrh odmítl. Mohl totiž celou věc zmařit, neboť čekal na rakouské ultimátum. Tento dokument byl roznětkou první světové války – jen pár dní dělilo jeho předložení od započetí nepřátelských akcí.

A tak čekal. 23. července mu rakouský velvyslanec v Srbsku dal to, co chtěl. Ne náhodou vídeňští diplomaté předložili Srbsku ultimátum, jakmile se Pointcaré vrátil do Paříže – neboť takto francouzský a ruský vůdce nemohli naplánovat reakci. To Rakušanům a Němcům vyhovovalo. Pro naše „spojence“ to mělo jinou důležitost – po odjezdu francouzský prezident nemusel odpovídat na specifické otázky Nikolaje II, a místo toho mohl prostě „poslat telegram“. Nedej bůh, aby ruský car skutečně navrhl přijít s nějakým dalším společným prohlášením, například postupovat podle požadavků Rakouska a vytvořit nějaký mezinárodní výbor. To by dlouho očekávanou válku zpozdilo. Tudíž místo konkrétní diskuse o stále komplexnější situaci mohly Francouzům projít otřepané fráze. A časový limit ultimáta byl pouhých 48 hodin! Čas běží tak rychle, že již bylo pozdě zastavit válku! Hlavním Greyovým cílem pak bylo učinit věci nezvratnými.

Sergej Dmitrijevič Sazonov

Grey se setkal s rakouským velvyslancem poprvé v den, kdy bylo ultimátum zasláno. Angličané již byli s jeho podmínkami dobře obeznámeni – „Times“ nechaly přesně uniknout jeho obsah den předtím. Bylo jasné každému, kdo se v politice trochu vyzná, že šlo o vyhlášení války. Když byl o ultimátu telegramem informován ruský ministr zahraničí Sazonov, okamžitě vykřikl: „To znamená válku v Evropě!“. Lord Grey „nechápe“. Místo aby varoval Rakušany na pokraji války, pouze vyjádřil své politování, že dokument předložený Srbsku obsahuje pevný časový limit a odmítl o něm diskutovat, dokud nevidí text osobně.

Pak mluvil s rakousko-uherským velvyslancem o tom, jak bude válkou mezi čtyřmi velkými mocnostmi poškozen obchod. Velvyslanec Mensdorf byl v účetnictví velmi dobrý. Čtyři mocnosti, to znamená: Rusko, Rakousko-Uhersko, Francie a Německo. Grey neřekl nic o páté mocnosti: Anglii. To není náznak, ale přímý důkaz budoucí neutrality Velké Británie. Rakouský velvyslanec uzavřel svoji zprávu o rozhovoru těmito slovy: „Byl chladný a objektivní, jako obvykle, a mluvil přátelsky a dokonce i s jistými sympatiemi k nám.“ Po rozhovoru s Greyem bylo Rakousko-Uhersko konečně klidné a přesvědčené, že může napadnout Srbsko.

Nyní se vraťme k faktům. Po obdržení 10 bodové nóty od Vídně byl Bělehrad hysterický. Pach střelného prachu již visel ve vzduchu a Srbsko stálo tváří v tvář rozruženému Rakousku. „Nemůžeme se bránit. Proto prosíme vaše blahorodí, aby nám pomohlo co nejdříve,“ napsal srbský princ regent Alexander v telegramu Nikolaji II. Srbové pak dostali pokyn vyhovět rakouským požadavkům, nevzdorovat, ale prohlásit, že se podvolí moci Rakouska a předají svůj osud do rukou mnohem silnější země.

Ultimátum vypršelo po 48 hodinách. Od okamžiku předložení začala tikat časovaná bomba. Polovina času již uběhla, když rakouský velvyslanec v Londýně přinesl Greyovi kopii ultimáta. A pak velký herec, lord Edward Grey, vyvalil oči! Oslovil zmateného Mensdorfa a řekl, že je to „to nejodpornější v historii diplomacie“.

Poslední minuty míru se sypaly jako písek v přesýpacích hodinách a užvaněný šéf britské diplomacie se opět stavil u německého velvyslance! Sir Grey rád rozmlouval, a nebylo s tím možné nic dělat. Nyní, kdy se Evropa těšila posledním 24 hodinám míru, přijdou Britové s důležitými slovy, která by zachránila miliony životů? V žádném případě!

„Pokud by Rakousko narušilo srbské území,“ správně poznamenal Grey, „riziko evropské války by bylo před námi... a její následky by byly pro čtyři mocnosti naprosto nepředvídatelné.“

Britský diplomat mluvil opět o možné újmě světovému obchodu, potenciální explozi revolučních elementů a hrozbách šířící se chudoby, ale nezáleželo na tom, byla to pouze slova. Co je důležitější, opětovně zdůraznil německému velvyslanci možnost války mezi ČTYŘMI mocnostmi, opět poukázal na to, že Británie zůstane neutrální! Není divu, že to opět říkal – potřeboval nejen, aby Rakousko předložilo ultimátum, ale také aby zahájilo vojenské akce, až vyprší. Teprve když byli ujištěni o neutralitě Británie, byli Němci a Rakušané odhodláni jít do války s Ruskem a Francií.

25. července, ve stanovenou dobu, srbský premiér Nikola Pašič zaslal odpověď srbské vlády. Srbsko souhlasilo se všemi požadavky, až na jeden, kdy odmítlo, aby rakouští zástupci vyšetřovali komplot a atentát na arcivévodu v Srbsku, kdy věřili, že by to bylo „porušením ústavy a trestního řádu“. A ačkoliv Bělehrad akceptoval 9 z 10 podmínek ultimáta, nebyl rakouský velvyslanec spokojen a oznámil přerušování diplomatických vztahů. Díky náznakům z britské strany byla jedna strana připravena na válku. Co se dělo na druhé straně?

Ruští diplomaté se pokoušeli zachránit svět. Ve stejný den, kdy Rakousko přerušilo své vztahy se Srbskem, obrátil se Sazonov na sira Greye a požadoval, aby „jasně a pevně“ odsoudil Rakušany za jejich akce. Žádné odsouzení nenásledovalo, protože by to stále ještě mohlo zastavit rakouské jednotky, které se shromažďovaly na srbských hranicích. Nicméně ve stejný den Benckendorf, ruský velvyslanec v Londýně, informoval o dojmu ohledně anglické „neutrality do Petrohradu přesně opačně: „Ačkoliv vám nemohu poskytnout žádná formální ujištění o vojenské spolupráci Anglie, nepozoroval jsem jedinou známku ze strany Greye, nebo krále, nebo vlivných lidí, poukazující na fakt, že by Anglie vážně uvažovala o možnosti zůstat neutrální. Můj dojem je od obecného dojmu ze situace opačný.““

Úkol Edwarda Greye nebyl snadný: ukazovat Německu na neutralitu Ruska, zatímco zároveň ukazovat Rusku, že tato „neutralita“ je na straně Ruska.

V Berlíně císař, znepokojen situací, ji probíral se svým úzkým kruhem. Onoho dne bratr Wilhelma II, princ Heinrich, dorazil do Postupimi se zprávou od krále George V. Korunované hlavy se připojily k desinformační kampani. Britský panovník řekl princovi Heinrichovi: „Budeme se maximálně snažit se do války nezaplést a zůstat neutrálními.“

„Když jsem vyjádřil ohledně toho své pochyby, císař mne přerušil: „Mám slovo krále a to mi stačí“,“ napsal admirál Tirpitz ve svých pamětech. Čas se stlačil do okamžiku. 28. července zahájila rakouská děla palbu na srbské území. V Petrohradu ruští představitelé trvali na tom, aby Anglie konečně definovala svůj postoj. Z Londýna dorazila nesrozumitelná odpověď. Pouze francouzský velvyslanec v Rusku Maurice Paleologue mohl do svých memoárů napsat, že jeho britský protějšek, Buchanan, „sliboval, že důrazně doporučí siru Greyovi politiku postavení se německým ambicím“.

Pod tlakem armády a ministra zahraničí Sazonova ruský car nařídil všeobecnou mobilizaci. Tím podlehl a to se ukázalo být osudovým rozhodnutím. Ve stejný den dostal telegram od císaře Wilhelma, dosvědčující jeho záměr jednat jako zprostředkovatel mezi Ruskem a Rakouskem a požadující, aby zastavil své vojenské přípravy. Večer se Nikolaj rozhodl zrušit všeobecnou mobilizaci a místo toho nařídil jen částečnou mobilizaci ve čtyřech vojenských okruzích. Příkaz k částečné mobilizaci ve vojenských okruzích ve Varšavě, Kyjevě, Oděse a Moskvě (pouze proti Rakousku) byl odeslán telegraficky v noci 29. července. Problémem však bylo, že Rusko nemělo žádné plány na částečnou mobilizaci – pouze pro plnou mobilizaci!

Ukazuje se, že bylo nemožné učinit oddělené vojenské přípravy proti Rakousku-Uhersku,

Nikolaj II

bylo nezbytné zmobilizovat také síly proti Německu, se kterým Rusko nemělo žádné problémy.

V Berlíně to bylo pochopeno, ale znamenalo to tam něco jiného: mobilizace znamená válku. To byla hrozba. Proto 29. července německý velvyslanec v Rusku Portalés přečetl Sazonovovi telegram od německého kancléře Theobalda von Berthmann-Hollwega. Berthmann požadoval, aby Rusko zastavilo vojenské přípravy, jinak Německo také vyhlásí mobilizaci a to by snadno mohlo vést k válce.

V tento okamžik v Londýně slyšeli britští představitelé podobné výzvy od Petrohradu, aby vyjasnili svůj postoj. 29. července naši „spojenci“, když ukázali své karty, vyjádřili svoji trvalou oddanost věci. Je škoda, že se to Nikolaj II nikdy nedozvěděl! 29. července se britský ministr zahraničí dvakrát setkal s německým velvyslancem. Během prvního rozhovoru neřekl Grey nic podstatného. Očekával zprávy, že ruská mobilizace začala. Když potřebné informace obdržel, informoval sir Grey Lichnowskyho, že by se s ním rád opět

setkal.

Zdálo se, že na obzoru nejsou žádná překvapení, když sir Grey zcela neočekávaně prohlásil... No, nechme to říct samotného německého vyslance: „Grey prohlásil, že britská vláda si přeje udržet s námi své bývalé přátelství, a že zůstane mimo, protože konflikt se omezuje jen na Rakousko a Rusko. Pokud bychom však do něj zatáhli Francii, pak by se situace dramaticky změnila a britská vláda by potenciálně byla nucena podniknout okamžité kroky.“

-- Co to znamená? – to bylo vše, co mohl německý velvyslanec v reakci říct, ale císař poslal vlastní dokonale správný závěr telegramem – „to znamená, že na nás zaútočí“. Německo nevědělo, že dva dny před tímto rozhovorem mazaný a přátelský Edward Grey vehementně požadoval účast Británie ve válce na setkání vlády, kdy hrozil, že jinak odstoupí!

Nyní, kdy byl překročen bod návratu, Reich viděla, že v případě konfliktu s Paříží bude muset bojovat také s Anglií! A to byla diametrálně jiná záležitost. Bojovat s Britskou říší s prakticky nevyčerpatelnými lidskými a surovinovými zdroji a případně i se Spojenými státy znamenalo střet s celou planetou. Nebyla žádná šance, že by Německo v takovém boji zvítězilo.

Greyovo prohlášení bylo pro Berlín bombou. Sám císař projevil své emoce: „Anglie ukazuje své karty, až když si myslím, že jsem byl zatlačen do rohu do beznadějně situace! Ti podřadní žoldáčtí bastardi se nás pokusili podvést večeremi a projevy. Drzá slovní šaráda krále, když mluvil s Heinrichem a tvrdil: „Zůstaneme neutrální a pokusíme se zůstat mimo, dokud to bude možné“.

Tento vhléd osvětlil německého panovníka příliš pozdě. Svět již byl na pokraji propasti. Ale necháme-li stranou rozpačitost Lichnowskyho a vznešený hněv Wilhelma II, je nezbytné prozkoumat další fakt: sir Grey právě dal německým diplomatům něco zcela nového. Vlastně jim dal ultimátum: když se chcete vyhnout válce s Británií (tj. s celým světem) bojujte pouze s Ruskem! Nesahejte na Francii!

To je jádrem toho všeho: Britové nejen zorganizovali první světovou válku, pokusili se naaranžovat situaci tak, aby boje vypukly pouze mezi Rakouskem, Německem a Ruskem. Oni sami chtěli zůstat mimo, zachovat si „svobodu jednání“, abychom použili slovník sira Greya. Je to vše logické. Připomeňme si účel této války pro naše „spojence“ – zničit Rusko a Německo. Ať se zničí vzájemně a Francouzi a Britové se k boji připojí na poslední chvíli.

Mohou dokonce vyhlásit válku, aby udrželi status quo, ale není důvod bojovat férově. „Spojenci“ učinili totéž v r. 1939, když se krvácející Polsko nemohlo dočkat jejich pomoci.

Berlín byl v šoku ze slov britského ministra. Situace se radikálně změnila. Museli zjistit, jak ze slepé uličky, a museli to vyřešit velmi rychle. Zároveň vešlo ve známost, že Itálie pravděpodobně na straně svých spojenců – Německa a Rakouska – bojovat nebude. Situace byla pochmurná. Obrázek se náhle změnil: Berlín byl na pokraji paniky. Greyovo varování bylo předáno do Vídně a Německo se pokusilo přesvědčit Rakušany, aby se spokojili s obsazením Bělehradu jako s odplatou a pak nechali věci na mezinárodních zprostředkovatelích.

V tento okamžik potřebovali organizátoři války popíchnout opět druhou stranu, a to že Němci a Rakušané jsou ochotni vyhnout se válce. Ruský car zatím o zradě svých „spojenců“ nevěděl a pozdě večer 30. července podepsal dekret o všeobecné mobilizaci. Rozkaz nabyl účinnosti 31. července 1914. To spustilo řetězovou reakci. Když se dozvědělo, že Rusové mobilizují, reagovalo Německo stejně, informovalo francouzského velvyslance, že „kvůli všeobecné mobilizaci ruské armády vyhlásí Německo kriegs gefahr (vojenský poplach). Německo požadovalo, aby Rusko demobilizovalo, jinak začne s vlastní mobilizací. Francouzský prezident Raymond Pointcaré a francouzská vláda rozhodli reagovat na možnou mobilizaci Německa stejně. Do počátku války zbývá jeden den.

Berlín se ocitl v závažné situaci díky snahám lorda Greye. Spojenec Německa, Rakousko, již bylo zapojeno do nepřátelských akcí v Srbsku. Rusko zmobilizovalo a v reakci na německé přípravy začala Francie mobilizovat také. Němci neměli téměř na výběr: pokud by čekali a neudělali nic, Rusko by zaútočilo na Rakousko a donutilo Německo svého spojence podpořit, a Francie by podpořila vlastní spojence. Velká Británie by pak vstoupila do války. To byla cesta do slepé uličky s nemožností vyhrát. Druhý směr akcí byl navržen samotným sirem Greyem: bojujte jen s Ruskem, které se samo chopilo iniciativy. Záminka byla dána: ruská mobilizace byla přímou hrozbou pro bezpečnost Reichu! Takto Angličané dotlačili do války jak Německo, tak Rusko! Doutnák byl zapálen na obou stranách.

Protože správně pochopil britský náznak, pokusil se Berlín na poslední chvíli dostat se ze slepé uličky, do které se císař Wilhelm II sám zahnal. Poslední šancí bylo přimět Rusko (bez ztráty tváře, samozřejmě) do rakousko-srbského konfliktu nezasahovat. Aby se tak stalo, musela být zastavena ruská mobilizace. Tirpitz citoval císaře: „...Ruská mobilizace učinila válku nevyhnutelnou. Nyní ji mohl zastavit pouze zázrak. Další odklad na naší straně by znamenal postoupení území nepříteli, a to by bylo zcela neospravedlnitelné.“

Německo se pokusilo tento zázrak vytvořit. 31. července o půlnoci předložil německý velvyslanec Portalés Rusku ultimátum. Pokud do poledne 1. srpna nebude Rusko demobilizovat, pak Německo oznámí mobilizaci rovněž. Sazonov se zeptal, jestli to znamená válku.

„Ne,“ odpověděl Portalés, „ale bychom k ní extrémně blízko.“

Zatímco jeho diplomaté mluvili, německý císař osobně poslal telegram Nikolaji II, kde zoufale žádal Rusko, aby přišlo s ujištěním o svých mírových záměrech. Ale v situaci, kdy Britové již podvedli Wilhelma, chtěl dostat od ruského cara nikoliv slova, ale ujištění o mírových záměrech! Dilema je prosté a tragické: buď se „bratranec Nicky“ vzpamatuje a válce se bude možné vyhnout, nebo pokud vyhlásí válku, bude muset Německo bojovat jen s Ruskem. Sir Grey to Němcům slíbil! Císař, na pokraji zoufalství, situaci chápal. Ruský car byl mnohem klidnější, měl za zády své „spojence“, jinými slovy nepochopil nic!

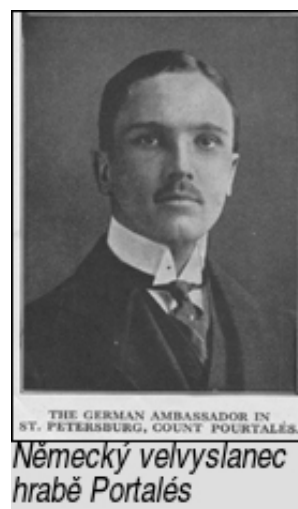
Britové byli stále schopni válečné katastrofě zabránit, až do půlnoci 31. července 1914, stačilo, kdyby jen jasně uvedli svůj záměr vstoupit do války. Neučinili tak. Protože Angličané tuto válku chtěli.

Ráno 1. srpna Nikolaj II přijal německého velvyslance. Důrazně trval na tom, že mobilizace nepředstavuje pro Německo žádnou hrozbu a že nemá dále jakékoliv nepřátelské úmysly. Bylo by rovněž nemožné mobilizaci okamžitě zastavit, kvůli rozsáhlosti území. Portalés rychle předal podstatu rozhovoru do Berlína. Němci již nevěřili ani slovu a ve skutečnosti ruská mobilizace pokračovala druhý den. Podle ruských předválečných plánů – které byly Berlínu velmi dobře známy – by byla 15. dne ruská armáda připravená na útok.

Onoho večera učinil císař rozhodnutí. Německý velvyslanec, hrabě Portalés, zašel na ruské ministerstvo zahraničí. „Aniž by dal Sazonovovi čas říct jediné slovo,“ napsal ve svých pamětech Moris Paleologue, když připomínal Sazonovova vlastní slova, „(Portalés) řekl chvatným třesoucím se hlasem „souhlaste s demobilizací! Souhlaste s demobilizací! Souhlaste s demobilizací!““

Pak se německý velvyslanec zeptal, jestli má ruská vláda v úmyslu dát příznivou odpověď na žádost o zastavení mobilizace z předešlého dne. Sazonov řekl ne. Když se zeptal ještě dvakrát, jestli Rusko zruší mobilizaci, předal Portalés Sazonovovi vyhlášení války. Byl tak nervózní, že předal dvě verze dokumentu.

To byla formální část. Velkovévoda Konstantin Konstantinovič zaznamenal neformální stránku, kdy zapsal slova Nikolaje II do svého deníku. Pozdě večer 1. srpna car, když dostal německé vyhlášení války, odeslal dlouhý telegram anglickému králi. Ospalý král ve 2 hodiny ráno odešel na šálek čaje s královnou. Vykoupal se a odešel do ložnice, kde ho dohonil sluha. V rukách měl telegram od Wilhelma II. Poté, co již vyhlásil válku, dovolával se míru a žádal o zastavení nepřátelských akcí! Propast se otevřela a císař již mohl vidět dno a pokusil se o poslední zoufalý čin, jak je zachránit oba. Nikolaj mu neodpověděl.

Za provádění vlastních mobilizačních plánů čelili Němci podobnému problému, jako ruský generální štáb: mohli mobilizovat pouze proti Rusku a Francii zároveň. Aby ujistil Angličany a omezil válku Německa na Rusko, poslal císař Wilhelm telegram britskému králi Georgovi. Jeho cílem bylo dosvědčit, že Němci se řídí radou sira Greye:

„Z technických důvodů musí má mobilizace, oznámená dnes odpoledne, postupovat na dvou frontách – východní a západní – podle metodiky. Je nemožné ji zrušit, a z tohoto důvodu se omlouvám, že tento telegram dorazil pozdě. Ale pokud mi Francie projeví svoji neutralitu, zaručenou britskou flotilou a armádou, pak se, samozřejmě, zdržím napadení Francie a nasadím své síly jinde. Doufám, že Francie nebude znepokojena. Mé jednotky na hranicích budou telegraficky a telefonicky informovány, aby se zdržely vstupu do Francie.“

Německo vyhlásilo válku pouze Rusku. Sir Grey může jít spát. Odvedl v posledních dnech skvělou práci a je pravděpodobně neskutečně unaven. Navíc to byla další příležitost pro hlavního britského diplomata jak neriskovat a zaručit, že Německo směřuje potřebným směrem: válčit pouze s Ruskem!

Londýn odeslal do Berlína dvě depeše, s malým časovým odstupem. První informovala o bezpečnostních zárukách Británie Belgii. Německý velvyslanec Lichnowsky pak poslal vlastní telegram. Velvyslanec informoval, že britský ministr zahraničí sir Edward Grey slíbil, že zamezí Francii připojit se k válce, za předpokladu, že samotné Německo ji nenapadne. Tato depeše způsobila v Berlíně radostné oživení! Zdálo se, že strašlivé válce na dvou frontách se lze vyhnout, a možná i samotné válce, protože Rusko by bylo mnohem

smířlivější, kdyby vědělo, že bude bojovat samo.

Ale skutečnost císaři rychle zkazila náladu. Plánované akce vedení německé armády dokonale ilustrovaly, proč sir Grey tak trval na tom, aby Německo bojovalo jen s Ruskem. Je to celkem prosté. Jeden z hlavních vojenských vůdců Německa, generál Erich Ludendorff, vystihl problém jasně a jednoduše: „Útočit na Rusko, zatímco by se bránil západ ve stávající situaci, by znamenalo, jak ukázalo mnoho válečných her, vleklou válku, a takový plán byl tudíž generálem hrabětem von Schlieffenem odmítnut.“

Ukvapené vyhlášení války Rusku způsobilo ve vedení branné moci velké překvapení. Podle všech jeho pečlivě vytvořených plánů mělo Německo zaútočit nejdříve na Francii! Nechápaje akce své vlády velitel německého námořnictva, veloadmirál von Tirpitz, napsal: „Jakýkoliv náznak důvodu, proč jsme nejdříve vyhlásili válku, pro mne zůstává neznámým. S veškerou pravděpodobností jsme to učinili z formální právní pečlivosti. Rusové začali válku bez jejího vyhlášení a my jsme věřili, že obrana je nemožná, aniž bychom ji vyhlásili sami.“

Napadení Ruska v první fázi války bylo něco, co Němci udělat nemohli, nechtěli a nebyli připraveni udělat. Abychom to pochopili, musíme prozkoumat německý válečný plán. Ten byl znám jako „Schlieffenův plán“, po náčelníkovi generálního štábu, který „odmítl“ myšlenku napadení Ruska. Tento plán zněl:

1. Válka s Francií je nevyhnutelná.
2. Za stávajících politických podmínek to může být jen válka na dvou frontách.
3. Jediným způsobem, jak zvítězit, je porazit nepřátele jednoho po druhém.
4. Rychlé vítězství nad ruskou armádou je nemožné, kvůli ruským podmínkám a jeho terénu.
5. Následně by měl být úder proveden na Západě, protože Východ se brání.
6. Francouzská armáda musí být poražena před plným nasazením ruské armády.
7. Francouzské frontové pevnosti nelze rychle zničit, proto musí být obejity.
8. Takovéto obejití je možné jedině přes území neutrální Belgie a Švýcarska. Vzhledem k jejich terénu je posledně uvedená možnost nepřijatelná.

A tak fajnová německá vojenská logika poskytla nezbytnost úderu na Francii – a nejen na Francii, ale i na Belgii, porušením její neutrality! Dává to smysl, protože Francie byla skutečným nepřítelem Německa, a tak německý generální štáb plánoval nejdříve její porážku. Pro Němce představovalo Rusko druhotné riziko, pokud začne válka na východní frontě, je lepší přejít do defenzívy. Takže se ukazuje, že, sama o sobě, by německá armáda začala se zničením Francouzů, ne Rusů, prostě proto, že Německo se na to připravovalo více než 20 let, a nemohlo to změnit za den.

Špionáž vždy existovala, takže závěry von Schlieffena nebyly tajemstvím. To, že Němci by porušili neutralitu Belgie, bylo naprosto jasné. To je důvod, proč Londýn přišel se zaručením neutrality Belgie předtím, než vypukly nepřátelské akce. Byla to další z připomínek toho, jak mělo Německo jednat řádně. Porážka Francie visí na cestě přes Belgii, ale v takovém případě by Anglie vstoupila do války. Pokud Berlín chtěl, aby Britové zůstali neutrální, muselo by udeřit na východě, v rozporu s německými plány, v rozporu se selským rozumem, v rozporu se vším! Pouze zatlačením Německa do kouta bylo možné zajistit, že opravdu začne válčit

s Ruskem.

Přesně to se sir Grey pokoušel udělat. Nikdo mu nemohl zaručit, že ruská armáda, stále nepřipravena, napadne Německo sama. Nebylo možné doufat, že Nikolaj II poskytne takovýto dárek (ačkoliv ve skutečnosti by přišel). V Londýně nebyli žádní hlupáci, dokonale chápali, že nejchytřejší věcí pro carskou vládu by bylo připravit se na válku, ne skutečně bojovat, a tiše sledovat německo-francouzskou potyčku na hranicích – formálně se připravit na bitvu, ale ve skutečnosti se jí vyhnout. Tím by byli Francouzi oslabeni, a nakonec poraženi, protože Rusko zastávalo opatrný postoj. Válka, která by takový výsledek přinesla, nebyla vůbec to, co její organizátoři chtěli! Německo by se pak mohlo s Ruskem usmířit, takže k dalšímu konfliktu s Petrohradem by nedošlo. Pak by nedošlo k žádnému světovému kataklyzmatu, žádnému moři krve, k žádné revoluci v Berlíně a Petrohradě! To nesmělo být dopuštěno: Německo a Rusko se měly vzájemně zničit. To je důvod, proč Britové tlačili Němce k vyhlášení války jen Rusku.

Ve vedení branné moci panuje silné rozčarování. Císař vojákům nevysvětlil podvodnou hru Anglie, která doslova tahala Německo za uši na východ. Proto chování vlády racionálně uvažující německé generály a admirály šokovalo. Věděli velmi dobře, že tento plán nevyžadoval nějakou zvláštní potřebu ukvapeného vyhlášení války Německem. Vyžadoval rychlé zahájení nepřátelských akcí proti Francii. Německo by mělo z jakéhokoliv zpoždění bojů na východě prospěch. Proč na sebe brát ostudu vyhlášení války a útočení, když Německo napadení Ruska neplánovalo? Proč vyhlašovat válku vládě, proti které jste plánovali se jen bránit?

Nejlegračnejší věcí je, že téměř všichni historici píšící o první světové válce pokládají přesně tutéž otázku, všichni. Ale ani jeden z nich neodpovídá. Protože hledají odpověď v Berlíně, zatímco se nachází v kuloárech britského ministerstva zahraničí!

Tato situace se stala patem. Ve vojenské historii to vždy probíhalo takto: nejdříve mobilizace, pak vyhlášení války, a teprve potom boj. Pro Němce v r. 1914 to bylo obráceně: nejdříve přerušování diplomatických vztahů, pak prvního srpna začíná mobilizace. Žádný boj. Naopak, po mobilizaci zaujali Němci obrannou pozici. Nesmysl! Proč pak vyhlašovali válku, když se mohou bránit, aniž by ji vyhlásili?!

To je obecně bezprecedentní příklad: před oním dnem bylo vyhlášení války vždy výsadou útočící strany. Jde o to, že agresor vyhlásí nepřátelské akce, aby se mohl vrhnout na svoji oběť „s klidným svědomím“. V r. 1914 udělali Němci všechno špatně: podle plánu mělo Německo porazit Francii, ale vyhlásilo válku Rusku. Chování Němců vypadá jako naprosté idiotství – až na jedno: člověk musí zapomenout na „náznaky“ sira Greye. Naopak, bere-li je na zřetel, musí člověk souhlasit, že Němci nemohli udělat jinak nic.

Nicméně zatímco císař mluvil se svými generály, starý německý předválečný mobilizační plán byl dokončen a armáda se nadále shromažďovala na západě, místo na východní hranici. Šéf německého generálního štábu Moltke se pokusil svému panovníkovi vysvětlit zjevnou pravdu. Pokud by se německá armáda přesunula na východ, bylo by Německo zcela nechráněno, pokud by se Francie rozhodla zaútočit!

To byl pádný argument. Po tolika kličkách Angličanů a podivném chování Rusů nebylo možné věřit nikomu. Zde Moltke vynesl svoji poslední kartu. V souladu se Schlieffenovým plánem se již německá 16. divize přesunovala k Lucembursku a brzy měla překročit hranice. Císař a jeho kancléř zpanikařili a požadovali zastavení těchto jednotek, aby nebyla porušena neutralita Lucemburska a Británie se k válce nepřipojila. Dokázali tuto divizi zastavit doslova kilometr před hranicí. Ale pak přišel z Londýna další telegram, tentokrát od krále George. Byla to odpověď na depeši císaře. Britský panovník sdělil, že o žádných britských zárukách ohledně francouzské neutrality nic neví.

Zoufalství v kleštích se ocitnuvšího Wilhelma II ho donutilo poslechnout sira Greye a vyhlásit

válku Rusku, avšak, samozřejmě, doufal, že konflikt bude omezený, ale pak Londýn změnil postoj opět a odmítl převzít zodpovědnost za to, že Francie vpadne německé armádě do zad. Mobilizace Francie byla v plném proudu a její námořní a pozemní síly byly v plné pohotovosti. Císař měl jen jednu možnost – vrhnout se na Francouze sám.

Němci poslali dotaz, jestli Paříž zůstane neutrální či ne, 31. července. Nedlouho předtím, v dubnu, zvítězili v parlamentu pacifisté. Nový francouzský premiér Viviani

byl také stoupencem míru, snažil se válce vyhnout. Žádný problém, že by tím opustil své ruské „spojence“. Koho zajímá, že Pointcaré slíbil v Petrohradu „válku“. Francie má demokracii a proto názor premiéra nemusí souhlasit s názorem prezidenta. Je velmi pohodlné, když levá ruka není zodpovědná za pravou! V krátkosti, respektovaní francouzští vůdci si hráli na hodného a zlého poldu. Ale neomezovalo se to jen na několik rozhovorů: 31. července, tj. před německým vyhlášením války Rusku, na příkaz francouzského ministra obrany, se francouzské síly stáhly o 10 kilometrů od hranic, „jako důkaz mírových záměrů Francie a aby se vyhnuly náhodným incidentům provokacím“. Bylo to pokračování Greyových „náznaků“ Němcům: nebojte se a směle vyhlaste válku Rusům!

Druhý den, již po vyhlášení války Rusku Německem, se francouzský postoj stal ještě nejistějším. Na žádost Německa dala neuvěřitelně vyhýbavou odpověď: „Francie bude jednat tak, jak vyžadují její zájmy.“ Premiér Viviani byl nucen oznámit mobilizaci 1. srpna a dodal, že „to neznamena válku“. Podle rusko-francouzské smlouvy byla Francie povinna vyhlásit válku Německu, ale místo toho přišla s takovými „mírovými“ výroky! Toto – což bylo porušením „spojenecké“ smlouvy a zradou v první den války – bylo učiněno v předjímání toho, že Němci začnou bojovat pouze s Ruskem, v rozporu s vlastními plány a selským rozumem.

Místo, aby výslovně vyhlásili válku Berlínu, jak byli jako spojenci povinni, sehráli Francouzi skutečnou životní komedii. Motivace našich kolegů z Entente se zdá být dětinská. Ruský velvyslanec v Paříži Izvolskij 1. srpna informoval, že „z politických důvodů... je pro Francii neskutečně důležité, aby její mobilizace nepředcházela německou a aby vypadla jako reakce na ní“, že „by bylo lepší, kdyby válku vyhlásilo Německo, ne Francie“. Francouzský maršál Joffre svým velitelům napsal: „Kvůli ctění morálních pravidel a z imperativních důvodů diplomatické integrity je nezbytné, aby bylo Německo činěno plně zodpovědným za zahájení nepřátelských akcí.“ Zároveň to činí vše mnohem jednodušším – naši věrní „spojenci“ stále chovají své naděje, že Německo lze poštvat výhradně proti Rusku. Proto tedy všechny ty diplomatické cancy.

Právě po těchto odpovědích z Paříže poslal císař telegram Nikolaji II, ve dvě ráno, kdy se pokoušel naposledy zachránit oba. Nyní se celý tajný „spojenecký“ plán stal německému vůdci zjevným. Sir Grey ho podvedl dvakrát: poprvé, když řekl, že Anglie obecně se války nezúčastní, a podruhé, když nutil Německo vyhlásit válku pouze Rusku. Pak, po započetí rusko-německého konfliktu, neměli Němci žádné záruky o neutralitě Paříže, ani od Britů, ani od samotných Francouzů. Paříž mohla kdykoliv velkoryse prohlásit, že zahazuje nepřátelské akce jako věrný „spojenec“ Ruska a vpadnout Německu do zad. Berlín na toto také musel trpělivě čekat.

Možná by se to stalo a francouzští zrádci by vešli do historie, pokud by Němci Paříž neušetřili. V době, kdy francouzská vláda odpověděla Berlínu vágně a nejasně, bylo čekání na ránu do zad zbytečné. Francouzi neslábili nic specifického a bylo by pro ně zcela

nepochopitelné, kdyby se zdrželi a k válce se nepřipojili. Britové nebyli připraveni na boj, pokud by Němci napadli Francii. Ale aby porušili všechny své plány na rozmístění vojsk, potřebovalo německé velení a sám císař Wilhelm dostat oficiální francouzskou záruku neutrality. Proto, 2. srpna, dala německá vláda ultimátum Belgii a požadovala, aby umožnila německým jednotkám projít přes její území na francouzské hranice, jak se požadovalo ve Schlieffenově plánu. 3. srpna Belgie požadavek Německa odmítla a požádala o pomoc Anglii. Ve stejný den, když pochopilo, že už mu žádné karty do hry nezbyvají, vyhlásilo Německo válku Francii, a stalo se před světem jako nehorázný agresor. Anglie pak dala ultimátum Německu, kde požadovala, aby neporušovalo suverenitu Belgie. Jak jsme již pochopili, Němci to nemohli splnit. 4. srpna Británie vstoupila do války na bílém koni jako obránce belgické svobody...

Zákulisní práce sira Greye přinesla dlouho očekávané ovoce. Pouhých několik dní po započetí německo-ruského a rakousko-srbského konfliktu se záležitosti staly globálními. Nejbrutálnější válka v historii lidstva začala – jako výsledek pečlivého plánování a mistrovské organizace britské vlády. Znamky tohoto pečlivého plánování byly zatím skryté, ale pokud jste si pozorně přečetli literaturu věnovanou první světové válce, prozařuje horami lží zlaté světlo pravdy. V dobových kronikách námořních bitev se dočteme, že loďstvo britského krále vstoupilo do počátku první světové války již plně zmobilizováno. Rozkaz k včasné mobilizaci britských námořníků byl vydán 10. července 1914, dlouho před specifickými akcemi všech ostatních účastníků konfliktu. Náhoda, říkají naši historici. Ale Winston Churchill, který byl v té době na britské admirálitě, řekl něco zcela jiného: „Nikdy v posledních třech letech jsme nebyli lépe připraveni.“ Má pravdu – tak vynikající a skvělé přípravy na válku se nedějí náhodně. Byl to výsledek let systematického úsilí. Byl to výsledek impozantní práce vojenského vedení země, politického vedení, diplomatů a špiónů. Proto bylo provedeno cvičení, pro které námořnictvo údajně zmobilizovalo a odmítlo nechat námořníky odjet na dovolenku. O dva týdny později plně vybavená „mírová“ britská flotila vstoupila do války, aby bránila Belgii před „agresivním“ Německem, jehož mobilizace teprve začala...